

Marte Michelet får Bokhandlerforeningens Sakprosapris 2018 for *Hva visste hjemmefronten? Holocaust i Norge: varslene, unnvikelsene, hemmeligholdet.*

Sjelden, antakelig aldri, har en norsk sakprosautgivelse skapt så stor debatt, og vakt så sterk forargelse og blitt møtt med så bred anerkjennelse som årets vinnerbok. Når forfatteren, Marte Michelet, også oppfyller kriteriet om å være i begynnelsen av sin forfatterkarriere og altså også oppfyller prisstatuttens krav om at Bokhandlerforeningen sakprosapris skal gå til et lovende forfatterskap i etableringsfasen og at vinneren må ha en ny utgivelse det foregående året, altså i 2018, for å komme i betraktning, vær det nær sagt umulig for juryen å komme utenom *Hva visste hjemmefronten?*

Juryen pekes ut av Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening og har bestått av Arnhild Skre, Merete Morken Andersen, , Espen Søybye, Sekretær for juryen har vært Kristine Isaksen i Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening.

Forlagene oppfordres til å sende inn sakprosabøker fra forfattere den mener kan komme i betraktning for prisen. De fleste bøker blir imidlertid kalt inn av juryen, som gjennom sitt virke i vurderingsutvalg, som kritikere og akademikere har god oversikt over sakprosautgivelsene, og hvilke krav som stilles til god sakprosa. Juryen har lagt vekt på at bøkene skal være vesentlige, nyskapende, etterrettelige, ha faglig substans, stil og karakter, og ethos, troverdighet.

I 2018 var det mange utgivelser som skåret høyt på disse kategoriene, og juryen ville gjerne ha hatt anledning til å dele ut hederlig omtale til bøker som var med helt i siste runde i diskusjonene.

Når det gjelder vinnerboka vil juryen spesielt trekke frem den første vurderingskategorien; vesentlighet. Dette er en vesentlig bok. Den har bidratt til å forandre nasjonens selvforståelse på et viktig punkt, okkupasjonshistorien og jødedeportasjonene.

Sjelden, antakelig aldri, har en norsk sakprosautgivelse skapt så stor debatt, og på samme tid vakt så sterk forargelse og bred anerkjennelse som årets vinner.

Boka stiller spørsmålet om hva den norske motstandsbevegelsen visste om arrestasjonene og deportasjonen av de norske jødene under andre verdenskrig. Den spør om man var klar over det som ventet jødene som ble fraktet fra Norge til det tyskokkuperte Polen. Den gjør rede for om slik kunnskap førte til handling. Gamle helter løftes ned fra pødestallen, nye heves opp. Boka spør også om hvorfor jødene måtte betale mer enn andre for å få hjelp til å komme over grensen til Sverige, et tema som tidligere knapt har vært berørt.

Ingen av spørsmålene som boka løfter frem er enkle å svare på. Dermed blir kravene til etterrettelighet og substans av stor betydning. Det er hevdet at boka inneholder feil, ja til og med sitatfusk, få bøker er vel så til de grader lagt under lupen og gransket som denne. Juryen kan ikke se at de feil og svakheter som er påvist røkter ved hovedargumentasjonen i boka. Juryen finner også at forfatteren dokumenterer kildematerialet hun har brukt, og at hun gjennom bokas utforming, altså i stilen, med en sikker penn legger til rette for den nødvendige og ubehagelige diskusjonen som funnene åpner for: Med dyktig håndterte fortellergrep åpner boka for den innlevelsen som skal til for at de store linjene skal kunne tre frem, slik at virkelig refleksjon blir mulig for leseren.

De store linjene er disse: Hva kan være mulige årsaker til at jødeforfølgelsene fram mot årtusenskiftet i så liten grad har funnet plass innenfor den norske selvforståelsen? Og i hvilken forstand må vi som nasjon ta inn over oss at det har vært en del av vår historie at den jødiske befolkningen i Norge av motstandsbevegelsen ikke ble regnet som en del av et «vi»? Hva er å lære av dette for oss som lever i dag, og som ser rundt oss?

I tillegg til bokas kvaliteter innenfor de kategoriene juryen har vektlagt, vesentlighet, nyskaping, etterrettelighet, faglig substans, stil og ethos, har juryen satt pris på evnen og viljen til nødvendig faglig dialog som forfatteren har vist ved å bringe fram kildemateriale og temaer som tidligere har vært ukjent for den brede offentligheten.

Marthe Michelet har med *Hva visste hjemmefronten?* lagt lista høyt, hun har utvist faglig mot og integritet. Og hun har formet stoffet på en måte som gjør at den når lesere langt ut over historiefagets grenser. Det er ingen liten bragd. Juryen gratulerer.